

REDNINGSSOMKOSTNINGER

Jørgen Svartebekk

ADVOKATFIRMAET
RIISA & Co
ANS - PINA

Oversikt

- 10.1 Innledning
- 10.2 Vilkår
- 10.3 Erstatningsoppgjøret

10.1 Innledning

- 10.1.1 Problemstilling og hjemmel
- 10.1.2 Hensyn bak regelen
- 10.1.3 Virkninger
- 10.1.4 Andre relevante bestemmelser

10.1.1 Problemstilling og hjemmel

- Problemstilling:
 - I hvilken grad kan sikrede kreve dekning for omkostninger han har pådratt seg ved tiltak for å avverge eller begrense tap omfattet av forsikringen?
- Hjemmel
 - FAL § 6-4
 - Preseptorisk
 - Sikrede har i alle skadeforsikringer krav på redningsomkostningsdekning iht bestemmelsen
 - Vanligvis ikke regulert i vilkårene
 - Ved motstrid kan det bli nødvendig å sette kontraktsvilkår til side
 - Redningsomkostningsdekningen er en "egen" forsikringsdekning

10.1.2 Hensyn bak regelen

- Skadeforebyggende
- Naturlig supplement til redningstiltaksplikten i FAL § 4-10
- Rimelighetsbetraktninger

10.1.3 Virkninger av at omkostningene anses som RO

- Sikrede
 - Erstatning for omkostninger utenfor forsikringens primære dekningsfelt
 - Forsikringssummen utgjør ingen skranke
 - Erstatningsrettslige prinsipper anvendes ved beregningen
 - Skal det trekkes egenandel? (Se FSN 5715)
- Forsikringsselskapet
 - For S er RO-reglene mindre gunstige enn reguleringen av primærdekningsfeltet
- Tredjemenn? (FAL § 6-4(2))

10.1.4 Andre relevante bestemmelser

- FAL § 4-10
 - Regulerer sikredes plikt til å avverge og gi melding om forsikringstilfelle
 - Illojal oppførsel kan medføre ansvarslemping
 - Situasjonsbeskrivelsen er avgjørende etter § 6-4
- FAL § 4-13
 - Sikredes krav *under* forsikringen når han/hun har brutt bestemmelser i forsikringsavtalen pga. en nødsituasjon (vs. § 6-4 som regulerer erstatning utenfor primærdekningen)
- FAL § 13-12
 - Eks. oppsøke legehjelp

10.2 Vilkår for at et tiltak skal anses som et redningstiltak

- 10.2.1 Krav til selve situasjonen ("fare")
- 10.2.2 Krav til tiltaket ("ekstraordinær")
- 10.2.3 Subjektive krav ("hensikt ... avverge")

10.2.1 Krav til selve situasjonen

- § 6-4: Tap må være påført "under forhold som nevnt i § 4-10"
 - Forsikringstilfellet er "inntruffet"
 - Krav om fare for skadeutvikling eller videre tap
 - Avgrense mot følgeskader
 - "Overhengende fare" for at et forsikringstilfelle vil inntreffe
 - Jf forarbeidene må faren ha "fortettet seg"/ akutt overhengende fare
 - Nærliggende og stor sannsynlighet (vilkår)
 - Subjektiv norm i vurderingen av situasjonen, (unntak for grovt uaktsomme feilbedømmelser)
 - Fremsto det for vedkommende slik at det var overhengende fare?

Kaja de Vibe Malling

9

Generelt om praksis

- FSN-396
 - Sikrede var importør av elektriske vifteovner som var typegodkjent av NEMKO. Etter flere branner i ovnene og laboratorieforsøk ble godkjenningen tilbakekalt og sikrede averterte i en rekke aviser en advarsel mot bruken. Utgiftene ved dette krevet han dekket som redningsomkostninger - FAL § 52 og § 53.
 - **NEMNDA** fant det klart at det i loven forstand forelå overhengende fare og at utgiftene ikke var utelukket fra dekning etter vilkårenes § 5 c nr. 1, første punktum. Nemnda fant det klart at sikrede ville ha pådratt seg ansvar om han hadde nektet å rykke inn annonsene. Nemnda antok derfor enstemmig at utgiftene til disse kunne kreves dekket som redningsutgifter.

Kaja de Vibe Malling

10

”Overhengende fare” – FSNs låsskiftesaker

- Tilsier forholdene at risikoen for et forsikringstilfelle er overhengende?
 - Tyvens muligheter til å identifisere objektet nøklene tilhører
 - FSN 5186: Forutsetning at ”tyven har eller kan skaffe seg opplysninger om hvor nøklene kan brukes” og at senere tyveri er ”sannsynlig”.
 - Geografisk nærhet
 - FSN 1040 Lillestøm-Oslo/FSN 1058 Sicilia/FSN 5958 Romania

- Tidsmomentet:

- FSN 3822

- *I denne saken skiftet ikke sikrede lås før det var gått mer enn en måned etter tyveriet, og i mellomtiden var ikke nøklene forsøkt brukt. Dette indikerer at tyven ikke har brukt den første anledning til å benytte seg av nøkkelen. På den annen side kan man ikke utelukke at tyven i et tilfelle som dette, hvor det er opplyst at det pga. sykdom alltid var noen hjemme, ikke har funnet noen passende anledning til å bruke nøkkelen, og venter med dette til et passende tidspunkt, gjerne etter at aktpågivenheten er blitt mindre.*
 - *En klar forutsetning for at sikrede skal kunne kreve dekning etter denne bestemmelsen, må uansett være at det er sannsynliggjort at tyven, samtidig med at nøklene ble stjålet, også tilegnet seg opplysninger tilstrekkelige til å finne ut hvor nøklene kunne brukes.*

10.2.1 Krav til selve situasjonen (forts)

- Forsikringstilfellet må omfattes av forsikringen
- Tilfeller der sikrede er skyld i det truende forsikringstilfellet
 - I utgangspunktet beskyttet mot fremkallelse ved simpel uaktsomhet, men ikke mot grov, jf. FAL § 4-9.
 - Krav på redningsomkostninger ved grov uaktsomhet?
 - Bull: foreslår forholdsmessig andel relatert til hva avkortningen ville blitt.

10.2.2 Krav til tiltakene

- Tiltakene skal være "ekstraordinære"
 - Grensen mot vanlig skadeforebygging
 - Tiltak som må oppfattes som normale og adekvate foranstaltninger for den aktuelle faretypen = omfattes ikke
 - Alminnelig faresituasjon = sjeldent ekstraordinære tiltak
 - Spesielle tiltak

LB-2008-114503

- Sakens faktum

- I juni 2004 ble registrert oljeforurensning i Frognerkilen og i overvannsnett og kommunale kummer i parken Frøyas hage på Skillebekk i Oslo. Grunnen til Frøyas hage eies dels av BW Gas ASA og dels av Oslo kommune. Eiendomsgrensen går nesten midt gjennom parken. BW Gas eier den vestre delen og kommunen den østre delen.
- De undersøkelsene som ble iverksatt for å finne forurensningskilden, avdekket at oljen stammet fra en sprukket oljetank knyttet til fyringsanlegget i BW Gas' hovedkontor i Drammensveien 106, som ligger like ved Frøyas hage, på vestsiden av parken. Etter at dette var bragt på det rene, engasjerte BW Gas både OPAK AS og Miljøbistand AS for å kartlegge oljeutslippet og for å komme med forslag til tiltaksplan.

Ekstraordinær karakter

- *Avgjørende for spørsmålet om BW Gas kan kreve kostnadene ved redningstiltakene dekket blir etter dette om tiltakene var av «ekstraordinær karakter». Dette er bestridt av TrygVesta, som har anført at tiltakene som ble iverksatt må anses som ordinære skadeforbyggende tiltak vurdert i forhold til situasjonen slik den var sommeren 2006.*
- *Etter lagmannsrettens oppfatning må grensen mellom ordinære og ekstraordinære tiltak først og fremst fastsettes med utgangspunkt i den konkrete skadesituasjonen vurdert i forholdt til hva slags virksomhet som normalt drives på den forsikrede eiendom, og ikke ut fra en vurdering av hva som må anses som vanlige og hensiktsmessige tiltak etter at det er oppstått en faresituasjon. Lagmannsretten finner støtte for sitt syn i H. J. Bull: Forsikringsrett, side 480, hvor følgende uttales:*
- *I en rekke situasjoner får likevel kravet om at tiltakene må ha en ekstraordinær karakter selvstendig betydning. Må de foretatte tiltakene oppfattes som normale og adekvate foranstaltninger i den faresituasjonen man står overfor, og selve faresituasjonen må oppfattes som ikke uvanlig i forhold til den forsikrede virksomheten, vil selskapet som hovedregel ikke svare.*

Ekstraordinær karakter forts.

- *Slik lagmannsretten forstår det siterte, legges det her forutsetningsvis til grunn at dersom faresituasjonen må oppfattes som unormal i forhold til den forsikrede virksomheten, så vil tiltakene ha en ekstraordinær karakter, selv om de fremstår som normale og adekvate i den faresituasjonen som foreligger.*
- *BW Gas' eiendom er en alminnelig kontoreiendom. Vurdert mot en slik bakgrunn, fremstår iverksettingen av slike forurensningshindrende tiltak som det selskapet iverksatte som så uvanlige og upåregnelige at de må anses som ekstraordinære.*
- *Etter lagmannsrettens syn er det ikke noen forutsetning for å karakterisere et tiltak som ekstraordinært at det gjennomføres i en akutt faresituasjon. Hvor lang tid en forsikringstaker har til disposisjon for å vurdere og iverksette redningstiltak vil variere med skadens art og omfang. Fordi oljen fra BW Gas' tank ble drenert gjennom grunnen, tok det tid før den nådde kommunens eiendom. Men selv om forurensningen skjedde langsomt, var det tale om en kontinuerlig skadevoldende prosess, som gjorde det nødvendig å iverksette ekstraordinære tiltak. Den lange tiden som gikk fra forurensningen ble oppdaget i 2004 og frem til tiltakene ble besluttet og iverksatt i 2006, kan ikke føre til at tiltakene mister sin ekstraordinære karakter.*

Kaja de Vibe Malling

17

FSN-6370

- *”For at de skal gjøre det, må det være tale om tiltak av ekstraordinær karakter. Det innebærer at det må være tale om tiltak i forbindelse med akutte situasjoner, hvor faren for fortsatt spredning er overhengende. I denne saken er det tale om planlagte tiltak etter omhyggelige grunnundersøkelser. Dette er tiltak som sikrede kan ha plikt til å gjennomføre etter forurensningsloven, men spesielt ekstraordinære er de ikke.”*

Kaja de Vibe Malling

18

FINKN-2011-433

- Faktum

- Skade skjedde ved at sikredes traktor med tilkoblet møkkavogn begynte å skli og spinne i en helning på et jorde. Selskapet hevdet at førerens betjening av gir og clutch i situasjonen var hovedårsaken til at clutchplaten sprakk, ...

Nemndas vurdering

- *En forutsetning for å se bruken av clutchen som et redningstiltak er at det forelå risiko for et forsikringstilfelle, jf. § 6-4, jf. § 4-10. Sikrede har forklart at traktoren ble kjørt i lavt gir med clutchen innkoblet i nedoverbakke da « den tok laus » ved at torva på jorden i bakken sviktet. Traktoren fikk dermed stor fart, og det var risiko for at den ville skli på siden og bli totalskadet. Problemet oppsto ved et brattheng, og det var ikke mulig å stoppe den før den kom på flatt jorde.*
- *Nemnda forstår dette slik at sikrede brukte clutchen for å stanse traktoren for å unngå at den ble skadet. I så fall foreligger det en risiko for skade, og et forsvarlig redningstiltak for å unngå slik skade må dekkes i henhold til § 6-4, jf. § 4-10, forutsatt at tiltaket er ekstraordinært og forsvarlig. Kravet om at tiltaket skal være ekstraordinært må sees i sammenheng med risikoen for skade; jo høyere risiko jo mindre kan det kreves av tiltaket. I dette tilfellet var det risiko for totalhavari av traktoren. Den normale fremgangsmåten ved kjøring av traktor ned en bakke er å bruke bremses. Når man kobler inn clutchen for å unngå at traktoren skal skli, må dette regnes som ekstraordinært. Med utgangspunkt i at det forelå risiko for totalhavari må et slikt tiltak også regnes for forsvarlig. I så fall er selskapet ansvarlig for skaden på clutchen som en redningsomkostning.*

Ekstraordinære tiltak

- FSN 4613
 - Kortslutning/brann viser at lysarmatur er feilmontert. Anbefaling om utskifting av samtlige pga. brannfare.
 - Kan sikrede kreve kostnadene ved å skifte ut alle armaturene som dekket som RO?
 - FSN: Nei. Nødvendig vedlikehold

Ekstraordinært tiltak?

- FSN 5992
 - Gravemaskin synker i vannet under arbeid på molo. Ikke forsikret.
 - Kan hevingen av maskinen dekkes som RO under ansvarsforsikringen?
 - FSN: Nei.
 - Heving for å unngå ytterligere skade på selve maskinen er ikke ekstraordinært. Ikke fare for forurensning eller lignende, hvis maskinen heves så raskt som mulig.

10.2.2 Krav til tiltakene (forts.)

- Tiltakene skal være *forsvarlige*
- Vurderingen av tiltaket og dets forsvarlighet:
 - Objektiv norm basert på situasjonen slik den fremstod for iverksetteren
- Handlinger eller unnlater
- Tiltakene behøver ikke være vellykkede

10.2.3 Subjektive krav

- Tiltak kan iverksettes av enhver
- Hensikten med tiltakene må være å unngå tap omfattet av forsikringen
- Den handlende behøver ikke å ha innsett at tiltakene kan medføre omkostninger

10.3 Erstatningsoppgjøret

- 10.3.1 Utgangspunkt: Alle typer av omkostninger kan kreves dekket
- 10.3.2 Utmåling av redningsomkostninger
- 10.3.3 Hvem kan kreve dekning av redningsomkostninger?

10.3.1 Utgangspunkt

- Alle typer av omkostninger kan kreves dekket, § 6-4(1)1
 - Skade (Omfatter også totaltap)
 - Forholdet til såkalt virkelig oppofrelse hvor den skadde gjenstand var truet av samme fare.
 - Forholdet til erstatningsrettslig årsakssammenheng
 - NOU 1987:24 s 124
 - Ansvar
 - Utgifter
 - Annet tap
 - Tidstap, markedstap, annet formuestap
 - Personskade

10.3.2 Utmåling av redningsomkostninger

- Erstatningsrettslige utmålingsprinsipper
 - NOU 1987:24 s 124 og 129
 - Gjelder FAL §§ 8-4 og 8-5 for redningsomkostninger?
- Full dekning (forsikringssummen ingen grense)
 - Ikke egenandel
- Fordeling av redningsomkostninger
 - NOU 1987:24 s 124 – forholdsmessig fordeling hvis tiltaket redder flere interesser.

Kaja de Vibe Malling

27

FSN 5715

- Slep med rør havarerer. Bl.a. utgifter til søk og berging av rørene
- Avtalt 10 % egenandel i vilkårene. Vesta erkjente ansvar og utbetalte erstatning for skaden og RO, men trakk 10 % i RO-oppgjøret under henvisning til egenandelsreguleringen
- FSN konkluderte med at utgiftene skulle fordeles mellom selskapet og sikrede (90/10).
- Resultatet ble begrunnet med at det var avtalt en høy egenandel som en prosentandel av erstatningen, og at denne i realiteten representerte en uforsikret interesse på sikredes hånd. Videre ble det påpekt at selskapene ikke hadde fraskrevet seg en slik fordelingsmulighet gjennom en fast og langvarig praksis.

Kaja de Vibe Malling

28

10.3.3 Hvem kan kreve dekning?

- Sikrede, jf. § 6-4(1)1
- Skadelidt tredjemann, jf. § 6-4(2)
- Andre, jf. § 6-4(1)2

FSN 5428

- Ansatt i rengjøringsfirma mister hovednøkler til kjøpesenter mv.
- Problemstilling: Var arbeidsgiver ansvarlig for utskriftning av låser, og kunne det erstattes som RO?
- FSN: Nei. Vanskelig å tenke seg at arbeidsgiver kunne bli ansvarlig for annet enn tapet av nøklene. Kjøpesenteret måtte eventuelt skifte låser selv.

Teorioppgave:

- H97 1: "Gi en fremstilling av reglene om forsikringssekskapenes ansvar for redningsomkostninger."

Høst 2002

"Selskapets ansvar for redningsomkostninger

- Hvis et forsikringstilfelle truer med å inntreffe eller er inntruffet, svarer selskapet for tiltak satt i verk av hensyn til farer som forsikringen omfatter, såfremt tiltakene hadde en ekstraordinær karakter og måtte ansees som forsvarlige. Dette gjelder likevel bare såfremt selskapet har godkjent tiltakene på forhånd.
- Selskapets ansvar for redningsomkostningene er begrenset til den avtalte forsikringssum. Det skal trekkes ordinær egenandel.
- Er det påløpt redningsomkostninger som nevnt i første ledd ved foranstaltninger som angår flere interesser, svarer selskapet bare for den del av omkostningene som ved en forholdsmessig fordeling faller på den forsikrede interesse."

Forutsatt at FAL er preseptorisk for forsikringene som Alliance selger: I hvilken utstrekning er RO-klausulen ovenfor i samsvar med reglene i FAL?